

Література:

1. Грушевська Т. М. Організаційно-технологічне забезпечення приміських пасажирських перевезень в умовах реформування залізничного транспорту [Текст] / Т. М. Грушевська // *Проблемы экономики и управления на железнодорожном транспорте. ЭКУЖТ. Материалы VII Международной научно-практической конференции. 11–13 октября 2012 года, г. Судак, АР Крым.* – К., 2012. – С. 239–240.
2. Габа В. В., Грушевська Т. М. Організаційні і технологічні фактори формування попиту на залізничні приміські пасажирські перевезення // *Науково-виробничий журнал «Автошляховик України».* – № 1–2 (249–250), 2017. – С. 73–77.
3. Григорова Т. М., Давідіч Ю. О., Доля В. К. Розробка моделі розподілу обсягів перевезень пасажирів між видами приміського транспорту // *Восточно-Европейский журнал передовых технологий.* – Вып. 3/3 (75), 2015. – С. 10–14].

Коптєва Г. М.

кандидат економічних наук, доцент
кафедри менеджменту та оподаткування

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

м. Харків, Україна

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ РОЗДРІБНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЇ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасних умовах поглиблення ринкової економіки та глобалізаційних процесів, жорсткої конкуренції і виникнення непередбачуваних ситуацій, формування глобальної мережевої економіки, господарська діяльність неможлива без ризиків, що мають вплив на рівень економічної безпеки підприємства торгівлі.

Загроза зниження рівня економічної безпеки вітчизняних роздрібних торговельних мереж обумовлена складними економічними та політичними умовами, девальвацією національної валюти,

зниженням купівельної спроможності населення, зростанням вимог споживача до пропонованої цінності, нестабільністю подій в країні взагалі та в сегменті роздрібної торгівлі зокрема.

Вагомий внесок у дослідження проблем забезпечення економічної безпеки підприємств зробили О. Ареф'єва, Т. Васильців, Т. Клебанова, Г. Козаченко, В. Мунтіян, Є. Олейніков, В. Пономаренко, В. Тамбовцев та інші. Проте, необхідно зазначити, що у вітчизняній і зарубіжній літературі та практиці господарювання підприємств дотепер не знайшли належного відображення деякі аспекти діяльності підприємства торгівлі щодо забезпечення економічної безпеки.

Проведений аналіз існуючих теоретичних положень і методологічних підходів дозволив дійти висновку, що забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства відбувається загалом, без урахування їх організаційних форм, типів, спеціалізації й масштабів діяльності тощо. Отже, забезпечення економічної безпеки роздрібних підприємств корпоративних мереж вимагає створення специфічного механізму забезпечення належного рівня економічної безпеки таких підприємств.

В умовах поглиблення економічної кризи посилюється негативний вплив факторів на економічну безпеку українських роздрібних підприємств корпоративних мереж. Невизначеність та нестабільність середовища вимагає від них постійної адаптації, зокрема пошуку нових і вдосконалення вже існуючих засобів забезпечення системи економічної безпеки задля досягнення соціально-економічних цілей їх діяльності. Перед роздрібними підприємствами постають актуальні завдання розробки заходів щодо економічної безпеки, спрямованих на попередження та захист підприємства від різноманітних зовнішніх й внутрішніх загроз і небезпек як в поточній діяльності так і у довгостроковій перспективі.

Діяльність підприємства торгівлі як результат реалізації його бізнес-процесів знаходить відображення у показниках товарообороту, фінансового результату, власного капіталу поєднання яких відображають ключові характеристики для діагностування

економічної безпеки суб'єкта господарювання, а саме успішність його основної діяльності [1, с. 59].

На 1 січня 2018 року на території України було відкрито 93590 підприємств роздрібної торгівлі. Велику частку роздрібного товарообороту країни складають товарообороти підприємств роздрібних торговельних корпоративних мереж. Проаналізувавши рейтинг 200 найбільших українських компаній за 2017–2018 рр. можемо побачити в ньому 10 найпотужніших роздрібних корпоративних торговельних мереж [2]. Отже, за наведеним рейтингом, усі представники сфери роздрібної торгівлі рухаються по списку вгору, випереджаючи компанії інших галузей (табл. 1).

Таблиця 1

Топ-10 рітейлерів України за оборотом

Місце в топ-200 (зміна +; -)	Компанія	Дохід, млрд. грн		Зміна (+; -)	Прибуток/ збиток, млн. грн		Зміна (+; -)
		2017	2018		2017	2018	
3 (+3)	АТБ	66,3	85,73	+19,43	2304	2723	+419
10 (+4)	Сільпо	44,02	57,02	+13	-297	103	+400
16 (+1)	Епіцентр	33,7	41,46	+7,66	2840	3025	+185
50 (+4)	Metro Cash&Carry Ukraine	14,47	17,42	+2,95	-1363	1467	+1830
53 (+9)	Ашан Україна	11,34	15,47	+4,13	267	-771	-1038
76 (+6)	Фокстрот	9,39	12,19	+2,8	84	84	0
77 (+9)	Comfy	9,15	12,16	+3,01	61	-13	-74
80 (+14)	Фора	8,34	11,53	+3,19	-69	-170	-101
91 (+16)	Varus	7,65	10,55	+2,9	36	15	-21
96 (+18)	Eva	6,6	10,07	+3,47	243	344	+101

Джерело: складено автором за [2]

Так, найбільший продуктовий рітейлер країни АТБ увійшов до лідируючої трійки вітчизняних підприємств за оборотом (виручкою). Першу та другу сходинки у рейтингу посідають такі гіганти, як: Нафтогаз і ДП «Енергоринок». Зростання товарообігу АТБ в абсолютному вираженні становило майже 19,5 млрд грн.

Гідні темпи зростання виручки також демонструє найближчий конкурент Сільпо, зростання обороту якого збільшилося на 13 млрд.грн. Піднялися у рейтингу та помітно виросли також мережі EVA (+18 позицій), Varus (+16 позицій), Фора (+14 позицій). Епіцентр і EVA постійно нарощують кількість торгових точок, що можна вважати наслідком відповідного збільшення доходу. У цілому, майже усі представлені компанії лідирують за темпами зростання чистого прибутку. Проте, високий валовий дохід (товарооборот) не гарантує високий чистий прибуток. Показовими є компанії Ашан Україна, Фора та Varus, які, незважаючи на зростання виручки, отримали збиток.

За проведенням аналізом від'ємне значення фінансового результату, яке демонструють підприємства торговельної галузі впродовж останніх років, є проявом впливу кризових явищ, свідченням неспроможності підприємств торгівлі компенсаторно реагувати на нього та нівелювати загрози і ризики, що виникають у процесі комерційної діяльності. Незважаючи на послідовне зменшення кількості таких підприємств, значна частина функціонуючих підприємств торгівлі залишається збитковою.

Дослідження стану та основних тенденцій розвитку торговельної галузі дає змогу визначити стрижневі напрями щодо формування сучасних теоретичних контентів та інструментів управління у цій сфері із запобіганням негативного впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто створення системи економічної безпеки підприємства. Причому особливість підходів до створення адекватних методів управління цими процесами простежується залежно від спеціалізації діяльності підприємства та його формату.

Проаналізувавши тенденції останніх років можна зазначити, що такий вектор спрямованості буде спостерігатися і в наступних роках. Роздрібним торговельним мережам надалі необхідно удосконалювати усі бізнес-процеси (основні, допоміжні, управління та розвитку), що пов'язані з поставкою товарів, асортиментною політикою, логістикою, дослідженням поведінки та потреб споживачів, рівнем конкуренції, ціновою пропозицією, платоспроможним

попитом, зручністю та швидкістю процесу купівлі, рівнем сервісу, створенням додаткової цінності тощо.

Основною передумовою успішного розвитку роздрібних підприємств корпоративних мереж можна вважати більшу ефективність таких торговельних компаній, порівняно із незалежними торговельними підприємствами в організаційному, економічному, фінансовому, соціальному, техніко-технологічному аспектах, а також з позиції їх економічної безпеки.

Використовуючи соціально-економічні переваги великоформатних підприємств торгівлі, що полягають у можливості суттєвого зниження цін закупівлі товарів, економії на масштабах, адміністративно-управлінських і трансакційних витратах, лобіюванні своїх інтересів у державних і місцевих органах, фінансовій спроможності до постійних технологічних інновацій, удосконаленні всіх бізнес-процесів торговельні мережі повинні постійно збільшувати свою питому вагу на конкурентному ринку. Якісне обслуговування, післяпродажне обслуговування, програми лояльності, взаємовигідні відносини з постачальниками стають реальною конкурентною перевагою, тому що дозволяють утримувати наявних клієнтів і важко копіюються конкурентами [3, с. 58].

Зазначені вище характерні особливості мережевих торговельних компаній доповнюються застосуванням сучасних цифрових, інформаційно-комунікаційних і логістичних технологій, що забезпечують оптимізацію товаропросування та економію операційних витрат, у поєднанні з використанням ефектів від оптимізації місць розташування об'єктів та концентрації капіталів і ресурсів учасників інтегрованої економічної системи дозволяють мережевим торговельним компаніям отримувати суттєві переваги перед незалежними торговцями та іншими учасниками ринку та мати більшу стійкість та конкурентоспроможність.

Таким чином, у сучасних умовах господарювання система економічної безпеки роздрібних підприємств корпоративних мереж повинна бути одним з головних елементів стратегічного управління підприємством. Зважаючи на це менеджерам таких підприємств необхідно подбати про забезпечення належного рівня

їх економічної безпеки не лише в поточному періоді, а й у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Коптева Г. М., Козуб С. Соціальна відповідальність як сучасний принцип планування розвитку безпечного бізнесу в торгівлі. *European Cooperation*. – Том 2. – № 46. – 2020. – С. 55–74.
2. Топ-200: рейтинг рітейлерів України за доходом, прибутком або збитком. URL: <https://rau.ua/novyni/top-200/> (дата звернення: 20.07.2020)
3. Фролова Г. І. Ринкове конкурентне середовище торговельних мереж в Україні. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. – № 4 (28), 2014. – С. 54–59.